

MUHABBAT YO‘LDOSHEVA – BOLALAR YOZUVCHISI

Xurshida Hamroqulova,
*Toshkent amaliy fanlar universiteti
professori, filologiya fanlari doktori*

Annotatsiya. Mazkur maqola bolalar adabiyoti rivojiga qariyb ellik yil davomida salmoqli hissa qo‘shib kelayotgan yozuvchi Muhabbat Yo‘ldosheva hayoti va ijodiga bag‘ishlangan. Har qanday badiiy asarda yozuvchi shaxsiyati aks etadi. Adibaning ilmiy-fantastik asarlari, bolalar hayotini koinot olamining sirli xilqatlariga bog‘lagan adabiy ertaklari yurtimizdagina emas, xorijda ham sevib o‘qiladi. Maqolada ertaklar zamirida yashiringan oilaviy qadriyatlar, tabiat go‘zalligiga oshno qiladigan asarlari thlil qilingan.

Tayanch so‘zlar: ertak, adabiy ertak, tabiat, hayvonot olami, so‘z, obraz, g‘oya.

Abstract. This article is dedicated to the life and work of the writer Muhabbat Yuldasheva, who has been making a significant contribution to the development of children’s literature for almost fifty years. Any work of art reflects the personality of the writer. The writer’s science fiction works, literary fairy tales that connect children’s lives with the mysterious creatures of the universe, are read with love not only in our country, but also abroad. The article analyzes the family values hidden in fairy tales, her works that introduce us to the beauty of nature.

Keywords: fairy tale, literary fairy tale, nature, animal world, word, image, idea.

Аннотация. Данная статья посвящена жизни и творчеству писательницы Мухаббат Юлдашевой, которая на протяжении почти пятидесяти лет вносит значительный вклад в развитие детской литературы. Каждое произведение искусства отражает личность писательницы. Научно-фантастические произведения писательницы, литературные сказки, связывающие жизнь детей с таинственными существами Вселенной, читаются с любовью не только в нашей стране, но и за рубежом. В статье анализируются семейные ценности, скрытые в сказках, в её произведениях, знакомящих нас с красотой природы.

Ключевые слова: сказка, литературная сказка, природа, животный мир, слово, образ, идея.

Kirish. Bolalar uchun ijod qilish, bolalar darajasiga ko‘tarilib asar yozish oson ish emas. Buning uchun bola qalbiga ega bo‘lish, nozik did va kuzatuv, so‘zni saralay bilish mahorati kerak. O‘zida shu xislatlarni jamlay bilgan Muhabbat Yo‘ldosheva qirq yildan ortiq ijodiy faoliyatida bolalarning aqliy salohiyati, kognitiv va ijodiy ehtiyojlarini tushunishga, bu ehtiyojlarni asarlarida ifodalashga intildi. Bolalar va kattalar, o‘simliklar, buyumlar, antropomorf qahramonlardan mifologik qahramonlargacha adabiy axolisi doirasiga qamray olgan Muhabbat Yo‘ldosheva 1964-yil 22-martda Toshkent viloyatining Kalinin (hozirgi Zangiota) tumanidagi Gagarin (hozirgi Mirzo Ulug‘bek) nomli jamoa xo‘jaligida dunyoga kelgan. Uning otasi Husniddin Yo‘ldoshev kasalxonada shifokor bo‘lib ishlash bilan birga tuman gazetasining jamoatchi muxbiri ham edi. U rus, uyg‘ur, qozoq, tatar va qrimtatar tillaridan tarjimalar qilar, maqola va hajviyalar yozardi, xonasining bir devoriga yerdan to shiftgacha yog‘och tokchalar o‘rnatilgan bo‘lib, ularga turli tillardagi kitoblar terib qo‘yilgan, burchakdagi kichik sandiqchada qo‘lyozmalar saqlanardi. Onasi Rahima Yo‘ldosheva esa uylari yonidagi sut-tovar fermasida sog‘uvchi bo‘lib ishlardi.

Tadqiqot metodologiyasi. Muhabbat “Shu’la” yosh ijodkorlar klubi bilan bir vaqtda “Yosh leninchi” (hozirgi “Turkiston”) gazetasida tashkil etilgan ikki yillik kechki jurnalistika maktabiga ham qatnasha boshladi. O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan madaniyat xodimi, shoira, jurnalist Muqaddas Abdusamatovadan muharrirlikni o‘rgandi, tahririyatning boshqa xodimlari ham erinmay unga jurnalistika sohasining sir-asrorlarini tushuntirishardi. Muhabbat yillar davomida mudrab, ongida kuch to‘plab yotgan ijod vulqonini to‘xtatolmas, tinmay fantastik hikoya, ertak va maqolalar yozar, tahririyatma-tahriyat yurar, institutdagi o‘qishlariga, son-sanoqsiz chizmalarni chizishga, “Shu’la”ga, jurnalistika mashg‘ulotlariga qatnashga, hatto Yozuvchilar uyushmasiga kunda-kunora “tashrif buyurish”ga ulgurardi.

Adabiyotlar sharhi. 2025-yilga kelib, 60 yoshini qarshilaganida o‘zbek bolalar yozuvchisi, jurnalist, tarjimon, ssenarist, kinotarjimon va rassom-illyustrator sifatida tan olingan Muhabbat Yo‘ldoshevaning nashr qilingan mualliflik va tarjima kitoblarining soni 82 taga yetdi. Uning hikoya va ertaklari ingliz, serb, hind, bengal, koreys, qozoq, xitoy, ukrain, belorus, vietnam va rus tillariga o‘g‘irilib, AQSh, Janubiy Koreya, Angliya, Vetnam, Pokiston, Xitoy, Fransiya, Misr va boshqa chet ellarda chop qilindi.

Muhabbat Yo‘ldosheva 2019-yilda asos solingan Xalqaro “HUMO” ertaklar tanlovining asoschisi va tashkilotchisi. 2021-yilda tashkil etilgan www.muhabbatxon.uz adabiy saytining asoschisi.

Shuurga ham so‘z, ham rang tasvir bilan bilan ta’sir etish iqtidori Muhabbat Yo‘ldoshevaning alohida fazilati hisoblanadi. Yozuvchi asarlariga chizilgan suratlar muallifning o‘ziga tegishli. Shu bois yozuvchining kitoblari yorqin va rang barang tasvirlari bilan o‘quvchi e’tiborini tortadi. Shuningdek, Muhabbat Yo‘ldoshevaning o‘zbek bolalar adabiyotiga qo‘shgan eng katta hissasi uning ikki nafar bolalar yozuvchisini dunyoga keltirib, tarbiyalab, bilim bergani bo‘ldi. Ayni paytda adibaning O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasining a’zosi bo‘lgan ikki farzandi – 30dan oshiq kitoblari nashr qilingan qizi Gulnoz Tojiboyeva bolalar yozuvchisi, rassom, tarjimon, ssenarist sifatida, 10dan oshiq kitoblar muallifi bo‘lgan o‘g‘li Xurshid Tojiboyev esa bolalar yozuvchisi, tarjimon va IT-mutaxassis sifatida tanilgan.

Natijalar. Ijodini fantastik asar yozish bilan boshlagan adibaning mualliflik kitoblari soni ellikdan ortadi. Yana ellikka yaqin asarlarni rus, qozoq, turk tillariga, bu tillardan o‘zbek tiliga mahorat bilan tarjima qilgan adiba kattalar va bolalar uchun baravar ijod etsa-da, adabiy ertak janri faoliyatining muhim qirrasini hisoblanadi. Atrofni kuzatish, hayotiy saboqlar, borliqni boricha qabul qilish Muhabbat Yo‘ldosheva adabiy ertaklarining tom ma’nodagi manbasi hisoblanadi. Shuning uchun ham uning ertaklarida yashiringan hayotiy haqiqatlarni anglash oson kechadi. “Bug‘doylar” deb nomlangan ertakda “Yashashdan hammaning o‘z maqsadi bor” ekanligini anglatgan bug‘doy amaki don yanchilib odamlar ne’matiga aylanishini o‘zlarining asosiy maqsadi deb bilsa, “Xoldor toychoq” nomli ertakda “Tashqi ko‘rinishning qanday bo‘lishi muhim emas, balki ichki

chiroy muhim” degan fikr bilan yashagan xoldor ot o‘zining beg‘ubor olami, keng fe’li bilan atrofdagilarning muhabbatini qozonadi. Ya’ni go‘zal axloq insonni bezaydi degan fikr ertakning asosini tashkil qiladi. Yozuvchi qahramonlarining barchasida muayyan maqsad bor. Bu ularni yangi hayot sari eltadi. Nekbin tuyg‘ular ularni dadil sayohatlarga undaydi. Hatto “Oldinda butun boshli kelajak bor” (“Qochoq qovoqcha”) deb yo‘lga chiqqan Qovoqchaga hamrohlik qilgingiz keladi. Bularning hammasi umr yo‘llarida turli sinovlarni boshidan kechirgan muallifning hayot pozitsiyasini ko‘rsatadi. Muhabbat Yo‘ldosheva umr sinovlari oldida o‘zini yo‘qotmay, kelajakka ishonch bilan qaragan adibalardan. Bu uning hayot va ijodiy yo‘lida ham aks etgan.

She’riyatda husni ta’lil degan badiiy san’at bor. Unga ko‘ra ayrim hayotiy haqiqatlar muallifning badiiy haqiqatiga ko‘ra o‘zgacha ko‘rinish olishi mumkin. Odatda, she’riy asarlarga xos bo‘lgan badiiy san’at muallif mahorati tufayli uning adabiy ertaklarida g‘ayritabiiy xulosalarga olib keladi va bu xulosalar o‘quvchida e’tiroz uyg‘otmaydi, aksincha, hayotiy haqiqatlar badiiy haqiqatlar bilan ham boyib boradi. Jonivorlarning ayrim sifatlaridan ertaklar badiiyatida foydalana bilgan yozuvchi bog‘cha va kichik yoshdagi bolalar uchun mo‘ljallangan “O‘rmon ertaklari” turkumida bu san’atdan unumli foydalanadi. Xususan, Hudhudning tikraygan toji xususidagi ertakni nasrdagi husni ta’lil san’atining muallif asarlariga xos talqini sifatida baholash mumkin. Baland uchishdan qushlar bilan bahs boylashgan Hudhud nihoyatda balandikka ko‘tariladi. “U shunaqangi balandga uchib chiqdiki, hatto qor bosgan tog‘ cho‘qqilari ham gugurt qutisidek bo‘lib ko‘rina boshladi. Faqat bunaqangi balandlikda judayam sovuq ekan. Sovuq qotganidan hatto Hudhudning boshidagi patlari tikka-tikka bo‘lib ketdi.

Hudhud pastga uchib tushganida, barcha qushlar unga tasanno aytishdi. Hudhudning boshidagi sovuqdan tikrayib ketgan patlari esa o‘rniga tushmadi. Shundan beri Hudhudning boshidagi patlari xuddi tojdek tikrayib turadi”. Hudhud bilan bog‘liq kutilmagan yechim tarzi muallifning boshqa ertaklarida ham kuzatiladi. O‘zini Quyosh boboning nabirasi deb atagan Qoqigul “Bilasanmi, yaqinda men bobomning yoniga chiqib ketaman” deganiga bola ishonadi. Negaki, qoqigullar vaqti bilan parga aylanib turli tomonga to‘zg‘ib ketadi va ko‘zdan ham yo‘qoladi. “Majnuntol” ertagida Majnuntolning suv havzalari bo‘yida boshini solintirib o‘shida ham yozuvchining badiiy haqiqatlari yuzaga chiqa boshlaydi. Go‘yo hamma bilan urishavergani, injiqligi sabab atrofdagilardan uzoqroqqa ketib qolgan majnuntol qilmishlaridan afsuslanib, boshini egib turishi yozuvchi tomonidan o‘ziga xos talqiniga ega bo‘lgan.

Muallif ertaklarida ta’limiy xususiyatlar bilan barobar tarbiyaviy jihatdan ham o‘quvchiga ta’sir ko‘rsatishga erishadi. Yozuvchi ertaklarida do‘stlik va sadoqatga xiyonat, manmanlik, andishasizlik insonni o‘zgaralar oldida bebro‘ qiladigan insoniy illatlar tanqid qilinadi. Bu illatlarni badiiy obrazlar vositasida bolaga anglatishda adabiy ertaklarining didaktik tamoyillari muhim tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. “Ko‘rsichqonning quyonni aldab, u yetishtirgan sabzilarni kovlab olishi (“Ko‘rsichqon”),

Bo'rsiqning sarishtaligini qadrlamagan Tulki ("Do'stlar"), kekkaygan oq sabzining qo'yga yem bo'lishdan boshqa narsaga yaramasligi ("Oppoq sabzi"), Vaqvaqaning do'sti Ninachini yeb qo'yishga urinishi ("Vaqvaqa va Ninachi") kabi qator epizodlarda yozuvchi do'stlikka putur yetkazishi mumkin bo'lgan xiyonat, andishasizlik, surbetlik, palapartishlik, kibr kabi qator qusurlarni tanqid qilib o'tadi.

O'zbek bolalar adabiyotining shakl va mazmun jihatidan boyishida M.Yo'ldosheva ijodining alohida o'rni bor. Bu, avvalo, yangi obrazlar, yangi qiyofalar, yangi muammolar, yangicha uslub, bir so'z bilan aytganda, yangi zamon va makon ruhiining ifodasida bo'y ko'rsatsa, ikkinchi tomondan, Muhabbat Yo'ldosheva ijodi bilan hozirgi o'zbek bolalar adabiyotida ilmiy fantastika yo'nalishi rivojlanish bosqichiga o'tdi. Zamonaviy bolalar kitoblariga sharhlar yozgan olim Ruxsora To'laboeva mustaqillik davri bolalar adabiyotini quyidagi olti xususiyatini ajratib ko'rsatgan edi:

1. Yangi obrazlar, qiyofalar kirib keldi.
2. Texnika taraqqiyoti bilan bog'liq unsurlar kiritildi.
3. Bolalar uchun ilmiy fantastik asarga asos solindi.
4. Yangi g'oyalar bilan boyidi.
5. Bolalarga atalgan asarlar bevosita yangicha dizaynda chop etildi. Bolalar adabiyoti dizayn va multimediya bilan bevosita chambarchas bog'liq holda shakllandi.
6. Bolalar adabiyoti manbalari jamlangan internet saytlari, mobil ilovalar yaratildi. Bugungi bolalar nasrining katta ijodkori M.Yo'ldosheva asarlarida R.To'laboeva belgilagan qirralar namoyon bo'lgan.

Bolalar ijodkorlari yaratgan asarlari bilan yosh kitobxonlar qalbiga yo'l izladilar, ularning asarlari bir qancha xususiyati bilan mustaqillikkacha bo'lgan bolalar adabiyotidan farq qiladi: Ijodiy faoliyati davomida yuzlab ertaklar yozgan M.Yo'ldosheva hayotiy konsepsiyalarini ham mitti janr bag'riga singdira olgan. Adabiy qahramonlarning bir oila davrasida jam bo'lib umr kechirishi, oila va oilaviy qadriyatlar muammosning badiiy talqini M.Yo'ldosheva ertaklari uchun xos bo'lgan alohida xususiyat. Shu bois Xonqizi buvi evarasi, fil yoki ajdarho oyisi, kapalak bolasi, ukki nabiralari bilan yashashdan zavq oladi, tuya qarindoshi lama bilan mehmondorchilik qiladi, aka-uka qunduzchalar yangi uyini bitirib uy to'yi qilishadi va hokazo. Tuxumdan chiqqan o'rdakchanning onasini izlab yo'lga tushishida ham oilaga intilish sezilib turadi.

Oila davrasining muhimligi "Lola" ertagida Lolaning "Biz gullar esa yaqinlarimiz – opa- akalarimiz, qarindoshlarimiz va do'stlarimizsiz yashay olmaymiz" yoki "Kapalak" ertagida Gulbeorning "Bizning oilamiz katta, qarindoshlarimiz ko'p, shunga qaramay ahil va inoq yashaymiz" tarzidagi gaplarida ham ta'kidlangan. "Xonaki gullar" ertagi qahramonlari gulzordan kelgan Kapalakdan qarindoshlari o'rtasida rishta bo'lishini so'rashida ham bir oilada jam bo'lmagan ertak qahramonlari armonlarida ular uchun oila muqaddas dargoh ekanligini

sezish qiyin emas. Ayni vaqtda muallif yosh kitobxonga muhim qadriyatlar oilada shakllanishini kichik lavhalar orqali singdirib borayotganini kuzatish mumkin.

Sinchkovlik yozuvchi asarlarining ilk muvaffaqiyatini ta'minlaydigan omil ekanligini ta'kidlash lozim. Yozuvchi Erkin Malik bilan "Chumolillar saltanati" ertak-qissasi xususida suhbatlashganimizda, men bu jonzoatlarning hayotini yigirma yil kuzatganman. Asar shu kuzatishlarimdan so'ng paydo bo'lgan, degan gapni aytgan edi. M.Yo'ldosheva ham kichik ertaklarida ana shu sinchkovligini namoyish qila olgan. "O'rdakchalarning siri" degan ertagida tovuq va uning jo'jalari onasining atrofida tarqoq hola yuradi-yu, o'rdakning bolalari bir qator bo'lib yurishi, "Chigirtkaning qulog'i"da oyog'i sinib qolgani uchun kuy chala olmagan chigirtkadan sababini so'rashganida "mening quloqlarim oldingi oyoqlarimning boldirida joylashgan, quloqlarim eshitmasa kuy chala olmayman-da",- deb javob berishi ortida yozuvchining kuzatuvlarini sezish mumkin. Qovoqlar yomg'ir tomchilari paydo bo'lishi bilan palagining ostiga yashirinib olishi, xonqizining o'simlik biti hisoblangan shiralar bilan oziqlanib, sanitarlik qilishi kabi barcha uchun oddiy va tabiiy sanalgan qator hodisalar yozuvchining deyarli barcha asarlarida hayotiy jumboqlarning yechimi o'laroq talqin qilinadi. Shuningdek, na'matakning bir nomi gulira'no ekanligi, u buta holida tog'-toshlarda o'sishi, qovoq garchi polizda o'ssa ham, o'zi rezavorlar toifasiga kirishi haqida ham bolalar M.Yo'ldosheva ertaklari orqali bilib oladilar.

Ertaknavisning kuzatish, qiziqish, ilmiy bilish doirasi o'lkamiz hayotidan dunyo geografik kengliklargacha yoyiladi. Laqqabaliq daryo tubidagi balchiqda yotishi, baliqchalar, o'rdakchalar bilan oziqlanishi, hatto ayrim suv qushlariga ham qo'rqmay hujum qilaverishi, shimol dengizlarida yashovchi oq kitlarning faqatgina bayda baliqlar va qisqichbaqalar bilan oziqlanishi, ular pingvinga tegmasligini, ammo oq ayiqlar ularning ashaddiy dushmani ekanligi kabi hammaga ham noayon bo'lgan ma'lumotlar Muhabbat Yo'ldosheva ertaklarida bayon qilingan.

M.Yo'ldosheva tabiatni fusunkor go'zalligini his qiladigan yozuvchi. Yam-yashil o'tloq, turfa gullarga boy o'rmon va o'tloqlar yozuvchi ertak qahramonlarining doimiy makoni hisoblanadi. Bu yerdagi barcha qahramonlar chiroyli xulq egalari. Xatto bir qadar yoqimsiz bo'lgan Suvarak bola ham "judayam ozoda va sarishta"ligi bilan M.Yo'ldosheva ertaklari dunyosidan joy olgan. "Bo'ylari uzun-uzun, barglari xuddi archa shoxlariga o'xshab qirqilgan, oq, qizil, sariq, qizg'ish tusli nozikgullar", o'tloq chekkasida o'sadigan kamtargina alvonrang gulbargli lolaqizg'aldoqlar, qizil, sariq, oq va targ'il lolalar, bo'tako'z, momaqaymoq deb ataladigan qoqigullar, gulbarglari baxmaldek mayin, iforli binafsha, sal dimog'dor-u, ammo dilkash atirgullar, soddadil moychechaklar, yorongullar, mehribon rayhonlar, gulbeor, gulbaxmal, gultojixo'roz, gulsapsar, gulxayri, gulhamishabahor qyвpoq, chuchmoma, sariqbosh, tulkiqyruq, qo'ng'iroqgul, dastarbosh kabi anvoyi o'simliklar; Xonqizi, Chumoli, Kapalak, Shilliqqurt, Ninachi, Chigirtka, O'rgimchak, Asalari, Chirildoq kabi hasharotlar – bular M.Yo'ldosheva ertaklarining

doimiy qahramonlari. Ertaknavis tasvirlagan turli-tuman o‘simliklar, mayda hasharotlar, hatto kemiruvchi jonzotlar hayoti, yil fasllarining almashinishi bilan bog‘liq hodisalarning ertaklarga ko‘chirilishi yosh kitobxonni o‘lkaning ajabtovur tabiatidan ogoh qiladi, unga muhabbat uyg‘otadi. Yozuvchi yaratgan majoziy qahramonlar o‘zlarining oddiy turmush tarzi tabiatning oliy qonuniyatlari bilan mustahkam bog‘liq ekanligini kundalik hayoti misolida anglata oladilar. Bu holatni daraxtlarning yil fasllariga bergan javobida ham ko‘rish mumkin. Olma daraxti “Javob” ertagida kuzdan minnatdorlik sababini quyidagicha izohlaydi: “Kuzjon, seni judayam yaxshi ko‘raman! – derdi olma daraxti. – Sen kelganingdan keyin olmalarim pishadi-yu, odamlar ularni terib oladi va men shoxlarimni egib turgan yukdan qutulaman” yoki qishga “Sen kelgach, qorli ko‘rpang ostida miriqib uxlab, dam olaman. Bahoroyni ham yaxshi ko‘raman, chunki u meni uyqudan uyg‘otadi, gullash va yashashga undaydi. Yozjonni ham yaxshi ko‘raman, chunki u o‘zining qaynoq harorati bilan kuch-quvvat beradi” tarzidagi mushohadalari kitobxonni qanoatlantiradi. Bu javoblar bir Olmaning emas, har bir daraxtning beradigan javobidek yangraydi, ayni vaqtda o‘quvchi barcha narsa-hodisalar o‘rtasida davomli uzviy aloqa mavjudligi haqidagi ilk ma‘lumotlarni ertak orqali o‘zlashtiradi. “Har faslning o‘z fazilati va ziynati” (Uyg‘un) borligini his qilgan o‘quvchi biroz dag‘al, murosasiz, arazchi holida ko‘ringan Qishning “oppoq uqali ko‘ylagining englarini silkitishi, uning englaridan sanoqsiz gulchalar uchib chiqib atrofni qoplay boshlashi” yoki “qop to‘la qorni o‘rmonga to‘kib” yuborishiga mahliyo bo‘ladi. Yozuvchi har bir jonivorning alohida sifatlaridan ertak davomida unumli foydalanadi. Masalan, filning xartumi, karkidonning burnidagi shohi, ovqat eyayotganida burni qimirlab turadigan quyoning shalpangqulog‘i, jayraning nayzasi, oyoqlarini eshkakdek eshkakdek ishlatib suzadigan baqa... Ular o‘zlarigagina xos xususiyatlari bilan ertakka alohida joziba bag‘ishlaydi. Xatto xalq orasida ovozigina taqlidan g‘ulg‘ula yoki g‘ulg‘uli deb nom olgan kurkaning g‘alvali parranda ekanligi (“G‘ulg‘ulaning g‘alvasi”), ovozigina ko‘ra g‘iybatchi kishilarga o‘xshatilayotgan Qarg‘a xola (“Oppoq quyuncha yili”) obrazlari ham xatti-harakatlari bilan bola xotirasiga osongina muhralanadi. Hamisha ham o‘zimizda tushuntirishga ehtiyoj tuyavermaydigan ayrim holatlar, masalan, bug‘doy pishig‘i mahalida odamlar tomonidan o‘rnatiladigan qo‘riqchining vazifasi (“Qo‘riqchi”) yoki o‘quvchi uchun jumboqli bo‘lgan hodisalar sirini kitobdan uqishga undaydi. Ularda kitobsevarlik fazilatlarini tarbiyalaydi.

Xulosa. Tabiatning fusunkor go‘zalligini his qila oladigan yozuvchi nutqda kam qo‘llanadigan ayrim so‘zlarning batafsil izohini berishi yoxud shu so‘z bilan bog‘liq epizodlarga batafsil o‘rin ajratishi, shuningdek, lug‘atni yangi so‘zlar boyitishi, bu bilan asardagi har bir detalni bee‘tibor qoldirmaslik, yangi topilmalarning o‘quvchida zavq uyg‘otishiga erishishdek mahoratini adabiy asarlarda ko‘rsata olgan. Adabiy asarlaridagi tasvirlarda muallifning atrofni sinchkovlik bilan kuzatishi, har bir voqelikdan hayotiy saboqlar chiqara bilishi, ayni vaqtda borliqni mavjud bo‘lganiday qabul qilish va uni boricha o‘quvchiga yetkazishi kabi ob‘ektiv xususiyatlar muhim o‘rin tutadi. Ayrim tabiiy

hodisalarning real holatidan badiiy haqiqatlarni tasdiqlashda foydalanilgan epizodlarda esa ta'limiy va tarbiyaviy xususiyatlar uyg'unlashib borayotganini kuzatish mumkin.

M.Yo'ldosheva ertaklarida hayotiy konsepsiyalarini mitti janr bag'riga singdira olish xususiyati, ayniqsa, oila va milliy qadriyatlar misolida bo'rtib ko'rinadi. Shu bilan barobar adabiy asarlarda ilmiy bilish doirasining o'lkamiz hayotidan dunyo geografik kengliklargacha yoyilishi yozuvchi ertak-qissalarining asosiy jihati bo'lsa, ilmiy fantastika yo'nalishida bitilgan "Qo'hi qof shahzodasi" deb nomlangan ertak-romani folklor motivlari va mifologik obrazlarning bugunning qahramoni bilan uyg'unlashtirishi M.Yo'ldosheva ijodining yana bir muhmi qirrasini hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yo'ldosheva M. Xoldor Toychoq / Arazlagan qish. "Onamning ertaklari" turkumidan. 1-kitob. – Toshkent: Yurist-media markazi, 2021, 22-bet.
2. Yo'ldosheva M. Hudhud / O'rdakchalarning siri. "O'rmon ertaklari" turkumidan. 4-tom. – Toshkent: FUTURE-BOOKS, 2022. 17-b.
3. Тўлабоева Р. Rotanov A. Ўзбекистонда замонавий болалар китоблари шархи // Ўзбекистонда замонавий болалар китоблари шархи // Хорijiy lingvistika va lingvodidaktika – Зарубежная лингвистика и лингводидактика – Foreign Linguistics and Linguodidactics Journal home page: <https://inscience.uz/index.php/foreign-linguistics>. Special Issue – 5 (2024) / ISSN 2181-3701 – 51 бет.
4. Yo'ldosheva M. Lola / O'rdakchalarning siri. "O'rmon ertaklari" turkumidan. 4-tom. – Toshkent: Future Books, 2022, 25-bet. Yo'ldosheva M. Javob / O'rakchalarning siri. "O'rmon ertaklari" turkumidan. 4-tom. – Toshkent: Future Books, 2022, 20-21-betlar.
5. Yo'ldosheva M. Arazlagan qish / "Onamning ertaklari" turkumidan. 1-kitob, 53-bet.

Аjmiyaz atindagi
NOKIS MAMLEKETLIK
PEDAGOGIKALIQ INSTITUTI
N M P I
1934